Syyttäjälaitos

8.9.2020 Dnro 091/61/20

Eduskunta
Lakivaliokunta

Hallituksen esitys 102/2020 vp

Hallituksen esityksessä on kysymys jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun EU-asetusta täydentävästä kansallisesta lainsäädännöstä.

Toistamatta oikeusministeriön esityksessä kerrottua, Syyttäjälaitos haluaa kiinnittää huomiota seuraavaan:

Toimivaltaiset viranomaiset

Hallituksen esityksen 5 §:n mukaan jäädyttämismääräyksen antava viranomainen olisi syyttäjä tai tuomioistuin. Ratkaisu on oikea. Syyttäjä ja tuomioistuin ovat olleet toimivaltaisia antamaan jäädyttämispäätöksen vuodesta 2005 lähtien. Syytä muuttaa toimivaa järjestelmää ei ole, ottaen erityisesti huomioon joidenkin jäädyttämisasioiden oikeudelliset ongelmat ja että Euroopan unionissa oikeudellinen yhteistyö tapahtuu oikeusviranomaisten välillä. EU-määritelmän mukaisesti oikeusviranomaisia ovat Suomessa syyttäjät ja tuomioistuimet.

Asetus sallisi myös muun viranomaisen kuin syyttäjän tai tuomioistuimen toimia määräyksen antavana viranomaisena, mutta tällöin edellytyksenä määräyksen lähettämiselle olisi syyttäjän tai tuomioistuimen vahvistaminen. Tällainen menettely on valittu tutkintamääräyslaissa. Tutkintamääräys on kuitenkin luonteeltaan ja vaikutuksiltaan erilainen instrumentti ja siinä valittu toimivaltajako on perusteltu johtuen siinä pyydettyjen toimenpiteiden kuulumisesta erityisesti esitutkintaviranomaisten asiantuntemuksen piiriin. Jäädyttämismääräyksen osalta näin ei ole. Tutkinnanjohtajan toiminta jäädyttämismääräyksen antavana viranomaisena ei toisi asiaan lisäarvoa, vaan pikemminkin hidastaisi prosessia. Perusteltua ei ole kahden viranomaisen käsitellä asiaa, joka hoituu tarkoituksenmukaisemmin viimekätisen ratkaisijan yksinomaisin toimin.

Syyttäjälaitos
Valtakunnansyyttäjän toimisto
Lintulahdenkuja 4
00530 Helsinki
Puhelin 029 56 20800
Faksi 029 56 20888
syyttajalaitos.fi
valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

Syyttäjälaitos katsoo toimivaksi myös hallituksen esityksessä valitun aiemman lainsäädännön mukaisen ratkaisun, jossa syyttäjä toimii jäädyttämisasioissa täytäntöönpanosta päättävänä viranomaisena. Syyttäjälaitos pitää kuitenkin epätarkoituksenmukaisena syyttäjän erilaista toimivaltaa ja menettelyä täytäntöönpanotoimissa riippuen siitä, onko toisen jäsenvaltio lähettänyt menettämisseuraamusmääräyksen mukana jäädyttämismääräyksen, jolloin menettely olisi 6 §:n mukainen, vai toimiiko syyttäjä oma-aloitteisesti oikeusrekisterikeskukselta saamansa tiedon jälkeen, jolloin menettely olisi 17 ja 18 §:n mukainen.

Jäädyttäminen lainvoimaisen tuomion jälkeen

Syyttäjälaitoksen näkemyksen mukaan hallituksen esitys on puutteellinen artikla 18 soveltamisen osalta ja lakiesitystä tulisi tältä osin täydentää.

Artikla 18 koskee menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa. Artiklan 5-kohdassa käsitellään tilannetta, jossa menetetyksi tuomittua omaisuutta ei ole aiemmin määrätty jäädytettäväksi. Tällaisessa tilanteessa voidaan 5-kohdan mukaan toimia niin, että konfiskaatiopäätöksen antanut viranomainen toimittaa konfiskaatiomääräyksen mukana myös jäädyttämismääräyksen. Mikäli konfiskaatiomääräyksen antava viranomainen ei näin toimi, voi määräyksen vastaanottaneen valtion viranomainen päättää jäädyttää kyseisen omaisuuden omasta aloitteestaan.

Hallituksen esityksessä on huolehdittu siitä, että Suomeen täytäntöönpantavaksi tuleva menettämisseuraamuksen kohde voidaan oma-aloitteisesti tai toisen jäsenvaltion toimittaman jäädyttämismääräyksen perusteella jäädyttää menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi.

Sen sijaan päinvastaisessa tilanteessa rikosasiaa Suomessa hoitanut syyttäjä, tai muukaan viranomainen, ei ole toimivaltainen antamaan ja toimittamaan jäädyttämispäätöstä toiseen jäsenvaltioon lainvoimaisen tuomion jälkeen yhdessä oikeusrekisterikeskuksen toimittaman menettämisseuraamuspäätöksen kanssa. Jäädyttäminen tällaisessa tilanteessa riippuu siten toisen jäsenvaltion viranomaisen kiinnostuksesta tai ymmärryksestä.

Rikosvastuun toteuttamisen kannalta ei voida pitää hyväksyttävänä, että suomalaiset oikeusviranomaiset eivät Suomessa käsitellyssä rikosasiassa voi lähettää jäädyttämismääräystä toiseen jäsenvaltioon, mutta Suomessa pannaan täytäntöön toisten jäsenvaltioiden vastaavia määräyksiä. On

tarpeetonta kieltäytyä vastaanottamasta asetuksen perusteella tarjolla olevaa oikeusapua. Näin toimimalla heikennetään myös asianomistajan mahdollisuutta saada kärsimänsä vahinko korvattua.

Valtakunnansyyttäjä Raija Toiviainen

Valtionsyyttäjä Tuuli Eerolainen